

Slovenski dom

Štev. 168.

V Ljubljani, sreda 27. julija 1938.

Leto III

Govor predsednika vlade dr. Stojadinovića o pomenu morja, sporazuma z Italijo, o naši notranji politiki, o sporazumu s Hrvati in napoved volitev

Split, 27. julija. Na koncu potovanja po Primorju in severni Dalmaciji je predsednik vlade dr. Stojadinović včeraj dopel v Split, kjer so mu zastopniki oblasti ter političnih organizacij priredili veličasten sprejem, katerega se je udeležilo čez 8000 ljudi. Predsednika je pozdravil splitski ban, za njim poveljnik mesta general Mihajlović, poveljnik pristanišča, zastopnik JRZ in drugi. Predsednik vlade je na parniku »Petka«, s katerim je potoval, sprejel poveljnika angleškega sredozemskega brodogovajadira admiralja Paunda in mu vrnil obisk na admiralski ladji »Warspite«.

V mestni posvetovalnici je bila dopoldne seja JRZ, katere so se udeležili dalmatinski poslanci, banski svetniki, ministri Stošević, Letica, Miletić in Novaković. Po uvodnih navdušenih pozdravih je imel predsednik vlade daljši govor, v katerem se je zahvalil za sprejem in izrazil veselje nad zvestoto in vdanostjo državi in kralju, katero je videl na vsem potovanju. Poudaril je tudi napredek JRZ v teh krajih. Nato je izjavil med drugim:

JRZ se prav lahko pohvali zaradi svojega dela. V prvi vrsti zaradi gradnje novih železnic, cest, za dvig industrije, pohvali se lahko z delom za povišanje cen tobaka. V nadaljnjem govoru je dejal dr. Stojadinović, kako velika je njegova ljubezen do Jadranskega morja ter s primeri iz zgodovine dokazuje, da ne more obstojati samo velika sila brez morja, temveč ne more svoje samostojne politike voditi tudi druga država, ki je z drugimi državami ne vežejo morske poti. Tu navaja dr. Stojadinović primer predvojne Srbije in predvojne Rusije. Jugoslavija je danes v mnogo boljšem položaju. Mi imamo prostrano ozemlje s 15. milij. prebivalcev, z velikimi prirodnimi bogastvi in izborno obalo.

Danes nam je mogoče voditi neodvisno zunanjo politiko, bolj neodvisno, kakor je mogla to storiti predvojna Srbija. To je tisto, česar nekateri naši politiki, zlasti pa oni iz srbskega dela združene opozicije, ne morejo razumeti. Mi danes moremo biti prijatelji in zavezniki drugih držav. Mi moremo to biti, ker smo zvesti svojim starim in svojim novim prijateljem. Mi moremo tudi ljubiti to ali ono tujo državo, toda mi ne moremo živeti in umreti samo za eno državo, za Jugoslavijo. Prav zato, ker ljubimo naše morje, je naša prva dolžnost, da na tem morju ustvarimo mir. To je prvi in pravi smisel našega sporazuma s sosedno Italijo. Z Italijo hočemo mi živeti kot lojalni sosedje in dobri prijatelji. Zato so sporazumi in prijateljstvo s kraljevino Italijo postali od marca lanskega leta eden izmed stalnih in trajnih činiteljev v naši zunanji politiki. In prav te dni morete videti, da so bili sklenjeni sporazumi le v korist miru na Jadranu in v korist obeh držav.

Nato je dr. Stojadinović govoril o naši notranji politiki. Pri nas so se v prejšnjih letih pogosto menjavale vlade, pa se nikakor ni dala določiti stalna smer notranje politike. Zaradi tega ni čudno, če ljudstvo ni videlo pravih poti, po katerih bi moralo iti. Imeli smo pet vlad Uzunovića, imeli smo vladu Petra Živkovića, ki je za njim prišla spet vlada Uzunovića, a po kratkem času ona Boška Jeftića. Sele za tem je prišla trajna in resna vladna sestava, ki se opira na zaupanje kraljevega namestništva, a istočasno na zaupanje širokih slojev našega ljudstva. V JRZ je danes zbrana ogromna večina Srbov, ogromna večina Slovencev, ogromna večina Muslimanov in lepo število Hrvatov. Zaradi tega je in ostane današnja vladna sestava trajna osnova za našo državno politiko. Mi bomo veselo pozdravili vsako ojačitev sedanjeja stanja zlasti takrat, če bo prišlo do sporazuma s tistimi Hrvati, katerih vodja je dr. Maček. Sporazum dr. Mačka s srbskim delom združene opozicije z dne 8. oktobra lani na noben način ne more biti osnova za naše delo. Mi imamo v vseh vprašanjih določeno stališče, čigar osnova je ta, da čeprav želimo sporazum z bivšo HSS, ne moremo voditi pogajanj o treh stvareh. Ne moremo biti pogajanj in razprav o monarhiji in dinastiji, o narodnem in državnem edinstvu in o spremembi ustave v tem času. Mi se zaradi

tega moramo boriti za te osnovne stvari, da jih sprejme vse naše ljudstvo brez izjeme. Želimo sporazum z vsemi Hrvati, in to več kakor bratstvi, ne da smo bratje, temveč, da smo eno. Vse pravice, ki jih imajo Srbi, morajo uživati tudi Hrvati. Tu ne sme biti nobene razlike. Ne sme biti nikjer nadrejenih in podrejenih. Ne sme biti nikjer nadvlade enega nad drugim. Tak sporazum hočemo mi razširiti na ves naš narod, na vso Jugoslavijo tako, da bo to sporazum, ki bo slonel na načelu demokracije. Mi nismo nič manj demokrati, kakor naši opozicionalci, samo mi zahtevamo red in delo v demokraciji. (Navdušeno odobravanje.)

Pri zaključku govora se je dr. Stojadinović

bavil z volitvami, ki jih je treba po njegovih besedah izpeljati najkasneje čez eno leto. »Zdi se mi,« je dejal dr. Stojadinović, »da tokrat ljudstvu ne bo težko izbirati med nami in opozicijo. Mi imamo za seboj tri leta dela. Mi imamo za seboj tri leta uspehov in naše oči zdaj niso več uprte v preteklost, temveč v bodočnost. Zato bo treba izbirati med nedelavnostjo in delom, med neuspehom in uspehom, med preteklostjo in prihodnostjo. Kdor je za stvarno, konstruktivno delo in proti brezcilnemu politiziranju, ta bo šel z nami.« (Navzoči so zaključili govoru pozdravili z navdušenimi vzkliki kralju Petru, knezu namestniku Pavlu, kraljevim namestnikom, predsedniku vlade in Jugoslaviji.)

Nov obmejni incident na Daljnem vzhodu:

Bitka med Japonci in rdečimi oddelki ob reki Usuri

Tokio, 27. julija. o. Japonsko zunanje ministrstvo potrjuje vesti, da je prišlo 21. in 22. julija do resnih obmejnih dogodkov ob reki Usuri na meji med Mandžurijo in sovjetsko Rusijo, približno 120 km južno od Habarovska. Trije sovjetski topovski čolni so napadli mandžursko obmejno stražo in po napadu izginili. Dne 22. julija so se sovjetski oddelki izkrcali na mandžurskem bregu reke ter zažgali dve vasi, nato se pa vrnili na otok, ki pripada Mandžuriji. Mandžurske in japonske oblasti so pri sovjetskem konzulu v Harbinu ostro protestirale, a niso dobile nobenega zadovoljivega odgovora.

Tokio, 27. julija. o. Uradno poročajo o incidentu ob reki Usuri naslednje podrobnosti:

Vstaja v Palestini:

65 mrtvih in 107 ranjenih ob judovskem atentatu v Haifi

Haifa, 27. julija. o. Angleške čete so začele z obsežno in brezobzirno akcijo, da preprečijo nadaljnje zbiranje arabskih oddelkov, ki bi ugnili v Palestini začetni splošno vstajo in državljansko vojno med Arabci in Judi. Poveljstvo angleške vojske se je za ta korak odločilo spričo silovitega razburjenja, katero je povzročil strahotni atentat včeraj v Haifi. Tam je na živilem trgu eksplozivna bomba, katero so nastavili Judje. Ob eksploziji je bilo na trgu veliko ljudi in so bile posledice atentata strašne. 65 Arabcev, moških in žensk, je bomba dobesedno raztrgala, 107 pa je bilo hudo ranjenih. Atentat je povzročil med arabskim prebivalstvom v Haifi silno razburjenje, ki se je kakor blisk razširilo po vsej deželi. V Jeruzalemu je prišlo do spopadov med Judi in Arabci tako, da so morali angleški oddelki ustaviti ves

civilni promet po ulicah, koder krožijo samo vojaški avtomobili in tanki. Zaprti so tudi ceste, ki drži iz Jeruzalema v Jafu in Tel-Aviv. V Transjordaniji in Siriji so v dokaz simpatije a palestinskimi Arabci razglasili splošno stavko. Oboroženi arabski oddelki iz Transjordanije so pretrgali mejne ograje in udrili na palestinsko ozemlje. Vee trgovine v Jeruzalemu so zaprte in se že kaže pomankanje živil. V Jeruzalemu so ugotovili tudi več primerov nalezljivih bolezni, ker oblasti ne morejo vzdrževati redne zdravstvene službe. Angleška letala so v skupinah ves dan križarila nad palestinskim ozemljem ter razganjala arabske oddelke, ki se zbirajo po gorovju. Položaj v Jeruzalemu je tako zaostren, da morajo celo tuji nositi ahi fes ali pa pripet križ, da jih ne razdraženo arabsko prebivalstvo ne smatra za Jude.

Čehi in Nemci o angleškem posredovanju v Pragi

Praga, 27. julija. AA. (Havas): V češkoslovaških političnih krogih živahno razlagajo skorajšnji prihod bivšega trgovskega ministra lorda Runcimana v Prago. Češko javno mnenje je enodušno sprejelo odločbo vlade, da sprejema angleške predloge. Cilji in nameni angleškega posredovanja so jasni vsem. S tem, da London začneja ta edinstven korak v povojni zgodovini Osrednje Evrope, prevzema s tem tudi vse obveze in garancije. Glavno vprašanje češkoslovaškega javnega mneneja je to, v katerih mejah se bo to posredovanje gibalo. Osebnost lorda Runcimana igra v tem pogledu vlogo, katere pomen označuje stališče liberalne stranke glede Češkoslovaške. Krogi, ki so blizu nemškega vodstva, odklanjajo vsako pojasnilo o svojem stališču do akcije lorda Runcimana,

vendar pa se da po pisanju njihovega glasila »Zeit« sklepati, da so z zadovoljstvom sprejeli na znanje vest o angleškem posredovanju.

Essen, 27. julija. AA. DNB: Predsednik sudetskoneškega parlamentarnega kluba dr. Kundt, ki vodi pogajanja z dr. Hodžo, je dal izjavo dopisniku lista »Essener Nationalzeitung« o potovanju lorda Runcimana v Prago. Kundt je rekel, da sudetsko-nemška stranka pozdravlja vsako osebnost, ki hoče na objektivni način sodelovati pri ugodni rešitvi tega vprašanja. Za sudetsko nemško stranko je važno, da je ta osebnost neodvisna ne samo od angleške vlade, ampak od vsakega drugega vpliva. Mi smo pripravljene vsakomur, ki se zanima za razmere v CSR, podati vsa pojasnila in mu razložiti svoje stališče. Vedno mu bomo na razpolago, da se bo lahko ustvaril objektivno sliko o položaju.

Berlin, 27. julija. AA. Havas: V Berlinu se ne objavljajo uradni izjavi o poslanstvu lorda Runcimana v Pragi. Izjavljajo, da uradno stališče o tem dogodku še ni izdelano. Nemška vlada bo počakala, da bo videla, kako se bodo razvijali dogodki v Pragi.

Vesti 27. julija

Francoski zunanji minister Bonnet je včeraj sprejel češkoslovaškega poslanika v Parizu Osuskega in se z njim razgovarjal o položaju v CSR in o stališču praške vlade glede angleškega posredovanja za češke Nemce.

Za drugo obletnico grške vlade pripravila delavstvo po vsej državi velike manifestacije v zahvalo za socialne pridobitve, ki jih je vlada dala delavstvu.

Prvi mednarodni kmetijski kongres bo v Rimu od 3. do 6. oktobra letos. Na njem bodo prebrali nad 200 predavanj, ki so jih poslali učenjaki z vsega sveta.

Sedem smrtnih žrtev je bilo zadnje dni v italijanskih, nemških in švicarskih Alpah. Trije švicarski planinci so zmrznili.

Velike vaje sovjetske vojne mornarice napovedujejo v vodah Daljnega vzhoda. Te vaje so zamišljene kot demonstracija proti Japonski in utegne med njimi priti do kakih neljubih dogodkov.

Angleški poslanik v Rimu grof Perth in italijanski zunanji minister grof Ciano sta včeraj in predvčerajšnjim imela dva sestanka glede izvajanja sporazuma med Italijo in Anglijo glede Španije, glede CSR in glede razgovorov med Nemčijo in Anglijo zadnje čase.

Pri atentatu na predsednika srednjeameriške republike Portorica, pred dvema dnevoma, so bili štirje ljudi ubiti, 29 pa hudo ranjenih. Atentatorji so streljali z ročnimi strojnimi.

Velike vojaške vaje italijanske armade bodo letos v goratih predelih južne Italije. Tja so že začeli dovažati čete, ki bodo sodelovale pri manevrih.

Angleško letalo »Mercury«, ki je pretekli teden doseglo nov rekord v poletu iz Evrope v Severno Ameriko, je včeraj odletelo iz New Yorka nazaj. Leti proti Azorskim otokom.

Nemško letalo »Nordwinde« je včeraj srečno končalo drugi poskusni let za vzpostavitev redne trgovske proge med Nemčijo in New Yorkom. Proga drži iz Berlina v Lizbono, od tu na Azorske otoke, z njih pa v New York.

Japonsko časopisje hudo napada Francijo, češ da še kar naprej zalaga Kitajce z orožjem. Po mnenju Japoncev bi Francija tega ne smela delati.

Hitlerjevemu namestniku Hessu je pokrajinski voditelj za Salzburško pokrajino, Reiner, izjavil, da na Salzburško pokrajino ni več brezposelnih, ker so jih vse poslali v obvezne delovne bataljone.

O sporu med predsednikom angleške vlade Chamberlainom in med zunanjim ministrom Halifaxom pišejo češki listi in pravijo, da hodita v zunanji politiki vsak svoja pota. Taki glasovi so se že večkrat širili, a jih je resničnost angleške politike vedno zavrgla.

Sovjetske oblasti so izdale uradno sporočilo o zaplenitvi dveh finskih raziskovalnih ladij. Zaplenitev utemeljujejo s tem, da so finske ladje zašle v sovjetske plavalne vode.

Mednarodna tiskovna zveza, ki ji predseduje Nemeč Bischof, je poslala vsem svojim članicam oklic, v katerem prosi, naj članice v vseh državah nastopijo odločno proti pisanju, ki ograža mir in hujša na vojno.

Grška vlada bo do jeseni dala na novo postaviti vse porušene hiše v krajih, ki jih je pretekli teden zadel potres.

Bivši vladar kneževine Liechtenstein, knez Franc I. je umrl star 85 let. Knez je lani odstopil na korist svojega sina, kneza Franca Jožefa.

Madžarski zunanji minister Kanya se je včeraj vrnil z obiska v Italiji.

Prvo zlato s potopljenih angleških bojne ladje »Lutinec«, ki se je pogreznila blizu obale leta 1799., se je posrečilo dvigniti holandski potapljaški ladji »Karimata«, ki že več mesecev poskuša dobiti z dna morja ostanke te ladje in zaklada, ki ga je vozila.

Prihodnja seja francoske vlade bo v petek dopoldne pod vodstvom predsednika republike. Na njej se bodo razgovarjali o pogajanjih, ki jih je imel francoski finančni minister z ameriškim finančnim ministrom in o važnih vojaških ukrepih.

Turški hoteli, restavracije in gostilne bodo morale po nalogu vlade znižati cene pijači in jedi za 40 odstotkov.

Do hudih spopadov je prišlo v indijskem Rangoonu med mohamedanci in budisti. ki so se spopadli na trgu, pri čemer je bilo 40 ljudi hudo ranjenih.

Angleška kraljica Elizabeta se je s hčerkama vkrcala na kraljevo jahto, s katero bo potovala ob škotskih obalah.

82. rojstni dan je praznoval včeraj angleški pisatelj in šaljivec B. Shaw. Za ta jubilej se je pisatelj zaprl v svojo hišico ob morju, odklopil telefon ter nastavljal služabnike, da so odganjali obiskovalce in voščilce.

Predsednik Chamberlain je govoril o angleški zunanji politiki

London, 27. julija. Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj imel v poslanski zbornici velik govor o angleški zunanji politiki. Dotaknil se je v njem vseh važnih vprašanj, največ pozornosti pa je posvetil Češkoslovaški. Izjavil je, da odhaja bivši minister Runciman v Prago posredovat med češkoslovaško vlado in Nemci. Runciman bo kot skušen politik lahko dajal dobre nasvete obema strankama in s tem pomagal pri ureditvi češkoslovaškega vprašanja, kar bo ogromnega pomena za evropski mir.

O vojni na Daljnem vzhodu je predsednik Chamberlain dejal, da bo Anglija tam branila koristi svojih državljanov in da bi bila pripravljena tudi posredovati, kadar bo videla, da bo čas za to ugoden. Glede sporazuma z Italijo je povedal, da pomeni temelj za mir v Evropi, da

pa ga bo mogoče začeti izvajati šele po ureditvi španskega vprašanja. Angleška vlada si vse povsod prizadeva, da bi s svojim vplivom odstranila napetosti, popravila spore in s tem Evropo privedla spet v tako zaželeno ozračje miru in varnosti. Da je sporazum med državami različnih vladavin tudi danes mogoč, prita angleško-nemško pomorski sporazum, katerega sta sklenili ena demokratična in ena totalitarna država. S tem sporazumom je Hitler dokazal svojo voljo za mir. Predsednik Chamberlain je v svojem govoru poudaril še, da miru ni mogoče zagotoviti, preden ne bodo v Evropi odstranjeni vsi vzroki, nesloge in nasprotja.

Pri glasovanju je parlament z 275 proti 128 glasovom odbil predlog liberalne opozicije o nezaupnici vladi.

Sprejem naših zmagovalcev Janeža, Hvaleta in Varška v soboto zvečer v Ljubljani.

Obisk na skrivnostnem in zloglasnem otočju Paracelsu

Čigavi so otoki Paracelsi, zaradi katerih je pred kratkim izbruhnil resen spor med Japonsko in Francijo. Prav za prav nihče ne ve. Francozi jih sicer zahtevajo, vendar brez pravega zanimanja. Kitajski? Tudi Kitajci se poganjajo zanje in pobožno upajo.

V resnici pa bi moral te otočje dobiti Anam, ki je za časa vladarjev Gia-Longa in Ming-Manga organizirala več ekspedicij. Kitajska je leta 1898. sama zadržala po nekem uradniku, da njej nikakor ne gredo. Kot se pa zdi, je leta 1909. nenadoma spremeni svoje mnenje, ko je prodala svoje koncesije do enega teh otočkov. Francija, ki je to vedela, ni rekla nobene besede. Do leta 1930. si utegnil videti tam zdaj francoske, zdaj spet kitajske ali japonske ladje. Tega leta pa je bilo francoskemu zunanjemu ministru prvič postavljeno vprašanje, kaj je s suvereniteto nad tem otočjem. Ministrstvo ni dalo jasnega odgovora. Prav do poslednjega časa ni bilo spet nobenega govora o tem otočju. Obiskovali so ga samo trgovci z opijem, ribiči, ki nabirajo morske želve, in pirati. V zadnjem času pa je Francija na enem teh otočkov postavila svetilnik in organizirala meteorološko postajo. Ker je poslala tja tudi nekaj orožnikov, je tako ustvarila neke vrste diplomatski incident z Japonsko in tako postavila te zapuščene pečine na dnevni red. Zdi se še ne ve, kaj je prav za prav z narodnostno teh otočkov. Sicer pa: ali so sploh vredni truda? Poslušajmo, kaj pravi Francoz, ki je obiskal to drobno otočje!

Sovražno otočje

V Kuang-Čen-Wanu sem prvič slišal o otokih Paracels. Pa to ni bilo nič dobrega! Tornado je pravkar spet pometal prah teh otočkov, ki jih skoraj neprestano bičajo nevihte, in vrgel na pečine pet kitajskih jonk (čolnov z jadr) in jih popolnoma uničil s posadko vred. Leto prej so ribiči, ki so bili radi poškodbe na ladji prisiljeni pristati na tej sovražni zemlji, pomrli od žeje. Pa še vse polno temnih pripovedk je krožilo o teh otokih med ljudstvom: iz Hai-Nana da redno odhajajo proti Paracelsom jonke s skrivnostnim tovorom, ki se vedno vračajo prazne. In véci, da se je posadka očitno z nekom bojevala... Pa ti otoki so vendar brez prebivalstva in — jasno — tudi brez trgovine. A tisti, ki se je že kdaj boril z valovi med Sanghajem, Sajgonom, Bangkokom in Singapurjem, ne rabi nobene posebne razlage za to. Vse skrivnosti Kitajskega morja mu razloži ena sama besedica opij.

Sicer pa: ali ni nekdo tudi pristavil, da se je nekoč ena od teh jonk vrnila polna žena in otrok, ki so jih dobro zastražene hitro odvedli proti gozdovom in goram? ... Otoki Paracels, ki so sicer pustili in ki jih dobro stražijo nevihte, ne morejo

služiti drugemu kot trgovcem z različni sumljivimi zdravili in blagom. Podobno pa tudi banditi in gusarji na anamskih jonkah tukaj spravljajo svoj plen, ki po večini sestoji iz žena in otrok raznih žrtev, torej iz blaga, za katero se da izvelič v hainanskih gorah kaj lepa cena. Francoski konzuli so že večkrat intervenirali radi takih in podobnih pripetljiv. Sicer pa je na Kitajskem še danes vse mogoče, s toliko večjo pravico pa še na otoku Hai-Nanu, ki je še napol divjaški in na tri četrtine neraziskan.

5 čermi obdane zemljine

Čudno je brez dvoma, da me je neki kitajski orodolastnik s Hai-Nana sprejel na svojo motorno jonko. Moral je iti pregledati in s hrano preskrbeti svoje ribiče, ki so že več tednov lovili morske želve in iskali bisernice vzdolž otokov Ampkrita in Croisanta (dve glavni skupini, ki sestavljata arhipipel Paracels; ostalo ni drugega kot mikroskopične kličke in zelo majhne čeri).

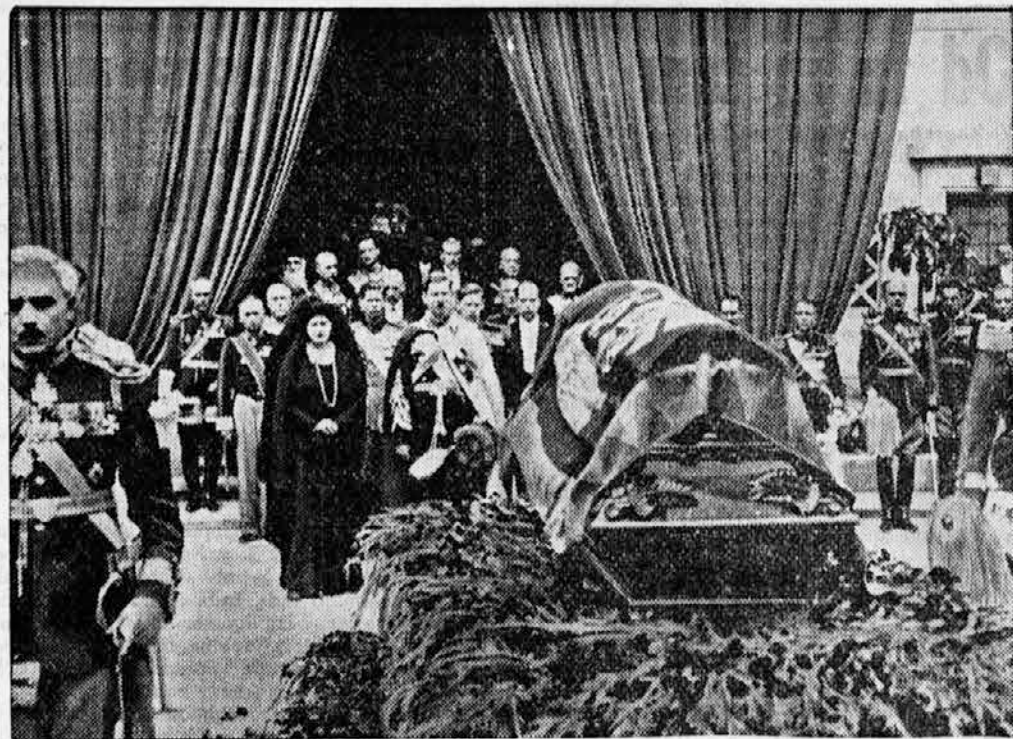
Kaj sem šel iskati na ta malo znana otočja? Morda zaloge opija? Ali ulete sužnje? Ali samo ostanke razbitih ladij in okostja...?

Nizka, skoraj ploska zemlja, pokrita s pritličnim rastlinjem — tak se nam je pokazal otok Boisé; obdajajo ga čeri, ki niso višje od morske gladine. Kako je to dolgočasno! Vendar je neka posebnost obrnila nase moje pozornost: na nekaterih mestih se je zdelo, da obala kar gomazi od zelo majhnih živali. Nisem se motil. Obala je naseljena z množico ptičev, ki so se v tisočih dvignili proti nebu, čim smo se približali, tako da se je kar stemnilo nad našimi glavami. Čudno! Gnezdi se kar na golih tleh, tako da so dobesedno pokrita z jajci! Človeku ni treba drugega, kot da se skloni in jih nabere!

Na drugi strani otoka pa so bili naši ribiči s tremi jonkami, ki so bile napol potegnjene na suho. Veselje vseh teh ljudi je kaka nenavadnost in bil sem lep predmet občudovanja s svojo kolonialno čepico in svojo belo kožo. Lov ni bil bog ve kako obilen. Bisernice je bilo kaj malo. Nasprotno pa je bilo shranjenih v prostoru, ki je bil ograjen z bambusom, precej lepih morskih želv. Te potem preplejejo žive na Hai-Nan, kjer se še dokaj dobro prodajo. Take, ki poginejo, pa kar tam pojedjo. Del živih smo naložili na našo jonko, ki smo jo v ta namen primerno opremlili...

Z otoka Boisé smo nato odšli gledat še ribiče na otoku Roberts, ki bi bil prejšnjemu zelo sličen, če bi ne bili Japonci, ki so tukaj eksploatirali ležišča fosfata (in zgradili tudi malo pristanišče, kjer je še zdaj nekaj tračnic in starih razbitih vagončkov) uničili velikega dela gozda. Tukaj niso naši ribiči ujeli drugega kot nekaj koloturij, toda ta lov ni tako nevažen.

Napol porušena pagoda priča, da so nekdanj

Zadnja pot romunske kraljice-matere Marije: krsta na mrtvaškem odru v gradu Cotroceni. V vrsti pred krsto stojita knezinja Elizabeta in kralj Karol.

tukaj dalj časa bivaš pobožni ribiči. Na obali pa je mnogo, mnogo ostankov razbitih ladij.

Paracels — prekleti otoki

Otoki Boisé, Roberts, Pattle, Drummond, Lincoln, Otok dreves, Duncan: to je otočje Paracels! Otoki skoraj drug drugemu slični: polni ptičev in vendar tako strašni!

Tako svinčeno svetlo je nebo nad njimi, ki prinaša nesreče! Tako sinje in mirno in potuhnjeno je morje med njimi, da vzbuja nezaupanje. Brodolomi, piratstva in ropi: to je preteklost teh otokov, ki še nikdar niso mogli koristiti človeku.

Kakšna pa bo njihova prihodnost? Kaj ne pravijo, da bi v pristanišču Croisanta mogle najti podmornice zatočišče in varno skrivališče? Kaj ne pravijo, da je položaj teh otokov, ki leže v enaki razdalji med Kitajsko, Tonkinom in Anamom, odlična baza za hidroavionske bombnike, katerih tarča bi bila ena od teh pokrajin?

Da, v slučaju vojne pa bi otoki Paracels, ki niso mogli biti nikdar komu v prid, ki bi jih bil zdaj vsak voljan prepustiti sosedu, ki bi bili pomalem izginili s karte, nenadoma dobili nov pomen in vrednost.

Zlonosna je njihova preteklost; toda bodočnost ne obeta biti nič boljša! Otoki Paracels so prekleti otoki.

Hitler — kritik in slikar

Ko je kancler Reicha slovesno odprl razstavo nemške umetnosti v Münchnu, je zatrdil, da je dal umetnikom svojih dežela nove naloge.

»V Nemčiji«, je dejal, »ni danes več prostora za jamske ljudi; tem naj demokracije odpro vrata! Kdor hoče biti pri nas umetnik tega stoletja, mora slaviti to stoletje.«

Za lažje razumevanje in natančnejšo prilagoditev mojstrovim željam pa učenci niso navezani samo na njegove besede, temveč se lahko navdušujejo ob njegovih lastnih delih, ki jih je izvršil, predno je prejel politično razodetje.

V času, ko je bil vpisan na akademiji lepih umetnosti na Dunaju, je Hitler napleskal nekaj platen, med temi tudi dva akvarela, katerih prvi predstavlja cerkev sv. Karla na Dunaju, drugi pa Ring z delom Burgtheatra in parlamenta. Te dve eliki sta last madžarskega inženjerja Stefana Mateja, ki je želel imeti dva značilna pogleda na Dunaj in ju je kupil l. 1912. v slikarski galeriji L. Landesberga za prav spodobno ceno.

Stefan Mate je tedaj služil pri vojakih; nobene važnosti ni polagal na podpis na slikah. Šele po vrhovnem vzponu Adolfa Hitlerja se je spomnil, da bi take dragocenosti utegnili kod ponarediti in se je zato prepričal o njihovi avtentičnosti.

Začel je z raziskavanji, ki so privedla do tega zaključka: neki intimen prijatelj in šolski tovariš bodočega Hitlerja — z nastopom nacionalnega socializma je postal tudi vodja umetniškega gibanja

voziček z Angelom in Florenco in počasi peljal mimo, kakor so se zgovorili.

Antonio je naglo stopil na voziček, se splazil pod odejo, pa je šlo naprej.

Po precej dolgi vožnji so zavili v topolov drevored. Antonio se je moral dobro pokriti in biti čisto tiho.

Trajalo je še nekaj časa. Slišal je tuje glasove in začutil vonj po tuji okolici. Potem ga je Angelo odkril in znašel se je v hlevu na pristavi Udnejevih.

Angelo mu je pokazal konje. Po Antonijevih pojmihi so to bile mogočne zverine. Potem se jima je pridružil Florenco.

Florence je bila odložila šolsko obleko in je zdaj nosila dolgo krilo s trakovi. Antonio ni še nikdar videl česa tako lepega. Čeprav je bila miss Florence majhna, je bila že dosti odrasla, da jo je zelo veselilo, čeprav jo je občudoval samo razcapan ministrant. Dala je Antoniju dež in čez dosti časa, da si je opomogel od začudenja, potem so šli ogledovat stajo za konje. Prvič v življenju videti tako vzorno žival kakor je kuneč, jo celo smeti vzeti v roke, to je bilo za Antonia doživetje, ki ga je pretreslo do solz. Ni se mogel zadržati, to je bilo zanj preveč.

Florence je šepetala:

»Ali niso prijazni? Bele imam najrajši.«

Antonio je z vsem soglasjem prikimal in si obrisal oči z nedeljskim klobukom patra Ksaverja. Soglasno sta ugovarila, da je mrdačji nos največjega zajca pravo čudo pametnega nosu.

Od kunečje staje so prišli na dvorišče zadaj, kjer so očitno imeli svoje kraljestvo psički.

Antonio je bil že tako daleč, da je svoje dosedanje življenje do kraja pozabil. Na bodočnost pa sploh ni mislil. Otroci so se prepustili čisto sami sebi in pa bevskanju živali pri nogah ter udarili nazadnje krohot, katerega jim je vzbudilo šaljivo preganjanje psičkov.

Tak ropot je udaril skozi okno v knjižnici na uho gospe Udneve. Naglo je pogledala ven, za trenutke presnečeno obstala pri oknu, potem pa obrnila glavo in zašepetala:

»Pridi no sem Henry.«

Mister Udney je pustil listino, ki jo je ravno proučeval in stopil k ženi.

Pred njunimi očmi se je odigraval svojevrsten prizor:

Sredi dvorišča je stala njuna hčerka Florence z začuda zmčkanom in zvlečeno obleko. Obraz z izrazom popolne blaženosti je dvigala k postavi, katere smešni videz se je rogal sleherni verjetnosti.

Dvojnice filmskih igralk so se zbrale v Londonu, kjer nastopajo v neki komediji. Kdor pozna filmske zvezde, bo na sliki z lahkoto odkril drugo Mae West, Greto Garbo, Marleno Dietrich, Joan Crawford, Loretto Young.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Antonio je vstopil in sedel. Čutil se je čisto šibkega od tesnega pričakovanja. Trajalo je nekaj minut preden je mogel razumeti, da pater ni zapazil, da je prišel iz nenavadne smeri. V njem je zrasla močna samozavest, ko je videl, da ga pri tej priliki niso ujeli. Te samozvesti ni hotel izgubiti.

Se tisto popoldne je pater Ksaver prvič govoril z njim o bodočnosti. Na predlog za sestanek ni Antonio odvrnil niti besede. Sedel je molče in se ubadal z mislijo, kam neki drži tista uličica za samostanom.

Pater Ksaver je govoril:

»Če se boš potrudil in se dobro držal, boš v nekaj letih lahko šel v Rim.«

Antonio je med temi besedami premišljal, kam bi uličica peljala, če bi jo človek mahnil po njej v drugo smer. Misli si je:

»Sreča, da prihaja dekletce vedno prepozno.«

Nekega jutra jo je spet videl z drevesa, kako prihaja, ko so druge bile že vse v šoli. V besni naglici je zdrsil na zemljo, drvel po hodnikih in se postavil za predzidek, dokler se ni pripeljal mimo.

Vozil jo je polodrasel majhen Italijan. Antonio je nosil kot edino obleko dolg razcunan talar, ki se mu je otepal okoli golih nog. Talar je bil nekoč last patra Ksaverija. Vrsta zarjavelih gumbov je še zdaj tekla po vsej prednji strani oblachila.

Zdaj je Antonio lahko čisto mirno opazoval dekletce:

Pod kito rjavih las je videl ljubek okrogel obrazek s sinjimi očmi. Stal je tesno ob steni in ni rekel ničesar. Ne dekletce, ne mali kočijaž se nista niti malo menila zanj. Vrgla sta mu samo površen pogled. Pogled na ministranta, ki se potika okoli svoje cerkve, ni bil za njiju nič novega.

Dekletce je vzelo torbo in izginilo v hišo. Mali kočijaž se je pri odhodu Antoniju spatil, potem pa se ni več brigal zanj.

Antonio je zdaj čakal vsako jutro pri svojem zidu, kadar je le mogel neopazno zapustiti svoje dvorišče. Ni ga brigalo, kakšno je vreme.

Drugi teden je dobil v zahvalo majhen smehljaj. Pozneje se je držnil naprej in podržal konjička, ko je dekletce izstopalo. Z malim

kočijažem sta tako sklenila prijateljstvo. Od zdaj naprej je dobival v plačilo »Dobro jutro«, kar je nekaj dni pozneje že čisto pošteno vračal.

Deklica je bila ponosna, da ji je držal konjička. To se ni primerilo nobeni drugi. Vedela pa je, da jih bo zadržalo, če jim bo kaj pripovedovala, zato je molčala.

Od malega kočijaža Angela je Antonio polagoma zvedel vse, kar se mu je zdelo vredno o njegovi »Puelli«.

Fant, ki je bil malo starejši od Antonia, se je smejal njegovi čudni latovščini iz samostanske latinščine in italijanščine, in ga je ošabno popravljal.

Antonio je bil dovolj razumen, da se je pred onim prav ponižno vedel, zato je užival njegovo pokroviteljstvo. On, Angelo, je delal pri mistru Udneju, angleškemu konzulu v Livornu in miss Florence je bila konzulova hčerka. In Udnejevi so imeli dve veliki hiši in so bili zelo bogati. Angleži so namreč vsi zelo bogati. Večina izmed njih je krivorevec.

Angelo se je prekrizal. Živel je v velikem strahu pred zli pogledom.

Nekega jutra je Antonio dekleci poklonil nekaj golobjih jajec v gnezdecu iz listja, ki ga je sam splel. Ona mu je za vratičilo prinesla par čevljev. Bili so mu premajhni, toda odrezal jim je konce, da so mu prsti gledali iz njih in ni od zdaj nikdar več stopil pred njo čisto bos.

Pripovedoval ji je o golobih in o tem, kako jo je prvič videl z drevesa, kjer so gnezdič golobi. Njuni kratki jutranji pogovori so polagoma izgubljali zadržanost. Vsako jutro sta si imela povedati kaj novega, največ o živalih. Antonio je pripovedoval o golobih in mačkah, deklica pa o svojih najljubših živalih doma.

Še pred koncem šolskega leta sta se sporazumela, da jo bo Antonio obiskal in si ogledal njene kunce. Doma je imela tudi psičke, ki so nastopali v živalski pesnitvi kot junaki, dan za dnem večji.

Angelo ni o njunem načrtu hotel v začetku nič vedeti. Antonio bi se potem peljal z vozom v vilo, to se mu pa ni zdelo dopustno. Mister Udney je strogo zapovedal, da se ne sme nihče peljati s hčerko.

Toda mis Florence je zacepetala z nogo in se krepko borila za svojo stvar. Po večdnevni prošnji, prilozivanju in grožnjah je Angelo popustil. Antonio naj bi dobro pokrit ležal zadaj na vozu. Tako bo prišel spet domov, ki za zdaj ni brigalo ne njega ne njegovih sozarodnikov.

Tako je nekega popoldne izmaknil klobuk patra Ksaverja, se splazil na konec uličice in potrpežljivo čakal, dokler ni potihnil ropot voz, ki so pejali domov. Nekaj trenutkov pozneje je prišel